

Byxesojuuzna Kommuniis (bolševigyydei) Paartiin ISTOORI

XURIAANGII KYURS

BK (b) P-iin CK-ei Komissiin redaakca doro. BK (b) P-iin CK-er hašaagdahan. 1938 on.

IX GLAVAA.

BOLŠEVIIGYYDEI PAARTI BOLBOL ARADAĪ AZAXIJI ŠINELEN BODXOOXO MIIRNE XYDELMERIDE ŠILZEN OROHON VJEDE (1921-1925 ONUUD)

1. SOVEED ORON BOLBOL INTERVEENCE BA GRAZDAANSKA DAINAI LIKVIDIROVALAGDAHANAI HYULEER. ŠINELEN BODXOOXO YJIN BERXEŠEELNYVD.

Dain seregiļi dyrgeed, Soveed oron bolbol miirne azaxiin baiguulaltin reeļse deere šilzen orozo exilee hen. Dain seregeer adaa daa garhan šarxanuudii edegeexenš zailašazyi šuxala baigaa. Aradaĭ hanaragdahan azaxiļi šinelen bodxooxo, promišlennosts, traansport, xydēe azaxiļi zuramdanš oruulxa zailašazyi šuxala baigaa.

Gebeš miirne baiguulaltada šilzen orolgo bolbol aīxabtar berxetei ušar baidalda jabuulagdahan baina. Grazdaanska dainda ilalta bolbol belexeneer oldoogyi. Oromnai dyrben zilei imperiālis dalaar ba interveencetei dailaldahan gurban zilei daigaa. handaraagdahan baigaa.

X, dēe azaxiia byxii produkcans 1920 ondo dain seregei urdaxi yjini xaxadainš le zerge bolzo baigaa. Jyrdēe, dain seregei urdaxi xemzee geese—xoohon guiransa caarska rosiin derevniin xemzee baigaa. Tereen deere nemeri bololson, 1920 ondo xeden olon gybeerinyude gan zud bolhon baigaa. Tariaašanai azaxi bolbol nelieen xynde polozeeni yzeze baigaa hen.

Handaraza zadaršahan baidalda baiza baihan promišlennostiin polozeeni yšēe muu baigaa. Tomo promišlennostiin produukca 1920 ondo seregei urdaxi yjehee doloo daxin šaxuu бага baigaa. Olonxi faabrika, zavooduud zogsomxi, ryydnygyd ba šaxanuud handaranxi, symerenxi baigaa. Tusagaar xynde baidalda metalluigi baigaa. Byxii 1921 on soo širem šudxalga xamta miil 116,3 miangan toonno gy, talbarian xelede, seregei urdaxi yjede širem yiledberilgiin 3 to ron procentns bolzo baigaa. Tyliše dutaldaza baigaa hen. Traansport handarhan baigaa hen. Oron dotor baigaa metaali ba manuakturiin zapaasuud xuu duuhahan šaxuu bolhon baigaa. Oron dotor ton šuxala zylnyyd: talxa, oēxe, miāxa, gutal xubsahan, zuruul, dabaha kerosiin, miilo ton jixeer dutaldaza baigaa hen.

Dainai bolzo baixada, xyn zon bolbol ede dutaldgal ba xyrtexegy jabadainuudai eseege, zarimdaa tedeeniļi tooxo-joos bolšodog baigaa. Zygeer mynēe, dainai dyrexeler, xyn zon bolbol ede dutaldgal ba xyrtexegy jabadainuudai tessegyji gente medereze, eneeniļi darii boluulxiiji erideg bolbo.

Tariaašadai dunda duragutalga bi bolbo. Grazdaanska dainai gol soo xydelmerišen angī tariaašan xojoro seregei politiķeske sojuuz baiguulagdahan ba batadxagdahan baina. Ene sojuuz bolbol meeeze yndehe huuri deere togt zo baigaa, gebel: tariaašan xadaa Soveed zasaghaa azar, uha abza ba pomeešighe, kulaaghaa bejee aršaluulxa jabadaii abza, xydelmerišen xadaa tariaašanhaa prodrazviorstkoor prodovolstviji abdag baigaa hen.

Mynēe ene yndehe huuriin dutamag bolšohon baina.

Soveed gyren bolbol oronogoo oboroonim xeregilde, tariaašadhaa byxii ylyjini prodrazviorstkoor abxa baatai bolon hen. Grazdaanska dainda ologdohon ilalta xadaa prodrazviorstkagygeer, seregei kommunizmiin politikagygeer tui-lagdaxa argagy baigaa hen. Seregei kommunizmiin polit ko geesiji dain seregeer, interveencer baalagdaza jabuulagdahan baina. Dainai bolzo baixada, tariaašad bolbol prodrazviorstka ygeze ba tovaarai dutaldaliļi oilgoosgyi baigaa gees, dainai dyrreze ba pomeešighe gedergee bodoxo ajuulains yngerxeler, tariaašan bolbol byxii ylygyee abtaxada duraagutadag prodrazviorstkiin sisteemede duraagutaxa ba tovaaraa dutaangy namaii xanaggti geze erideg boloo hen.

Leeninei temdegiehen johoor, seregei kommunizmiin byxe sisteemen tariaašadai intereesyyteī myrgeideze jirehen baigaa.

Duraagutalgiin jadarai xadaa myn xydelmerišen angiiļi dairaahan baina. Proletariaad bolbol sagaangvardeicenyda ba interveentydei poliķišanuuđai urdahaa, handaral ba ylexelenei urdahaa geroiķeskaar ba xatuu zorigtoigoor temesen jabaza grazdaanska dainai glaavna glaavna xynde xyseriļ nē oer deere yrgeze garhan baina. Erxim hain, ylemze soznateibna, xatuu zorigtoi ba discipliniroovanno xydelmerišen socialiis enty-ziaazmiin gal dyle badargan jabaa hen. Gebeš, azaxiin gyn gynzegii handaral bolbol myn xydelmerišen angida nylēe ygehen baina. Yšēe xydelhoer baigaa, yšēexen aedii faabrika-nuud ba zavooduud azal xydelmeridēe jixexenyd tahaluai yzeze baigaa hen. Xydelmerišed bolbol gardarxanai azal, zai-gaalkanuudii xexe, teeenēe talxa tariaagaar andaidan holi-xo jabadainuudii xexe baatai bolhon baigaa. Proletariaadai dikta uuriin angiiin baaza hularaza orobo, xydelmerišen angī butaran taraza, xydelmerišedei zarim čaastiinš derevni uruu ošozo, xydelmerišed bolxojoo bolizo, angihāan garza baigaa. Ylexelen ba esengi baidalai poovčo deere xydelmerišedei zarim čaastiin duragutalga bi bolzo garba.

Šine ušar baidalda taaralduulan oronogoo azaxiin baidalai byxii asuudalnuud tušaa šine zaabari zoxioon gargaxa tuxai asuudal paartiin urda urgan bodobo.

Tiigeze, paarti bolbol azaxiin baiguulaltin asuudalnuud tušaa šine zaabari zoxioon gargalgadaa orobo.

Gebeš, angiiin daisan hazaza huugaagy. Azaxiin xynde berxetei polozeeniļi xereglexin hedelge garga, tariaašadai duraagutalgiij xereglexin hedelge xee hen. Sagaangvardeica-nuud ba esernyydei organizovalahan kylaacka mateezzyd Sibiirte, Ukrainada, Tamboovsko gybeernide (antonovščina) orjolon garba. Eideb tyrelei kontrevolyucioonno elem-entny-dei—menševigyyd, esernyyd, anarxiistnuud, sagaangvardeic-nyd byrzyaazna nacionalistnuudai jabuulga hergebe. Daisan xadaa Soveed zasagiļi esergyysen temesexe šine šine taktiķeska dyri baiganuudta orobo Soveed yngeer bejee širdedeg bolzo, „Soveedyd ygei bolog“ gehen burušaagdan unahan xuušan loozngoojoo gargaagy, xarin „Soveedydei tyloebdi ge-beš, Kommunistnuudygeer“ gehen šine loozung gargaagaa.

Angiiin daisanai šine taaktiķiin eli todo yzegdelens bolbol kronštadska kontrevolyucioonno mateez myn baigaa. Ene mateez bolbol paartiin X sjeezdhe needeeli urdaxana, 1921 onoi maartada exiilen baina. Ene mateezin tolgoido esernyydēi, menševigyydei ba xari gyrenyydei tyloegseneteri xolbol-dohon sagaangvardeicanuud ba ba. Mateeznigyyd bolbol ka-pitalistnuud ba pomeešigyuudai zasag ba ymsiļi bodxooxo gehen eehedilngēe zorilgiļi, tyrryysiin yjede „soveed“ viives-

keer byglexe geze oroldohon baigaa. Miateeznigyyd xadaa „kommunistnuudy Soveedydei tyloeb“ gehen loozung gar-gaba. Soveed loozung geese geed, ene loozung doro jabaza Soveed zasagiļi unagaaxiin tulada kontrevolyucy bolbol zi-zehyrzyaazna maassanuudai duraagutalgiij xereglexe hedelge garga hen.

Seregei sydynenyddexi matroosuudai sostaavai muu bolhon ba Kronštadta bolševig organizaciin hula baihan, ede xo-foj ušar baidalnuud xadaa kronštadai mateezēi yyydxiļi xyngedexehen baigaa. Oktiaabriin revolyycede xabaadalsahan xuušanai matroosuud bolbol tolgoi toolon šaxuu froontodo ba Ulaan aarmiin zergenydyte geroiskoor tuldazaa baigaa. Ene floodto xadaa revolyyceer šireegden xatuuzagyj šine xynyyd jirehen baigaa. Ede xynyyd bolbol prodrazviorstkodo tariaašadai duragutalgiij bejedee abza jabahan yšēe tonši tyxyei tariaašan maassa baigaa hen. Tere yjini, kronštadai bolševig organizaciin tuxaida xelexe boloo haa, ene orga-nizaaca bolbol froontodo xede xeden mobilizaaca bolhonho bolzo jixede hularahan baigaa. Ede ušar baidalnuud xadaa Kronštadta surgan orozo ba tereeniļi ezelen abxa ar-a esee-ro—menševigyydte ba sagaangvardeicanuudta olgohon bai-na.

Miateeznigyyd erxim hain krepes, flood, ugaa jixe too-oi zebsegyd ba snariaaduudii gartaa ablian baigaa. Ulas-xoorondii kontrevolyucy bolbol ilaltajaa joholozo baiba. Gebeš, ede daisad danši erte xyrteldehen baigaa. Ede mateezziļi soveed seregyd tyrgexen daraba. Kronštadtiin mateeznigyydei urdahaa paarti bolbol eorlingēe erxim xybyydi-ji—nyx. Vorosilov tyryyēi, X sjeezdiin delegaduudii el-s-geehen baigaa Ulaan armeicenuud Kronštadt uruu ošoxodoo nimexen mylihen deegvyr jababa hen. Tere myliheniis sy-mereze, olon xynyyd uhandā singehen jym. Kronštadtiin da-baza orosogyi gexer foortonuudii štyrmelen orozo bolog-dohon baina. Revolyycede ynenšēe ba Soveed zasagi tyloeb ami bejee ygeexer belen ba erelxeg zorig le diilehen baina. Kronštadtiin krepes bolbol ulaan seregydei dobtolgoor abtaa hen. Kronštadtiin mateez likvidirovalagdaa hen.

2. PAARTI DOTOR, PROFJOJUUZUUD TUXAI DISKYSSI. PAARTIIN X SJEEDZ. OPPOZICIIN DIILDELGE. ŠINE EKONOMIČESKE POLITIKEDE (NEP) OROLGO

Dainai likvidirovalagdahanai ba miirne azaxiin baiguulaltada orohonoi hyuleer, dainai ba blokaadiin ušar baidalda baiguulagdahan seregei kommunizmiin širyyn xatuu reziiimiļi zandans baigaxa ušar šaltagaan saasaa ygei geze, paartiin Centralna Komiteede, tereenei leeninske olonxidtons eli bolhon baigaa.

CK bolbol, prodrazviorstkiin zailašazyi šuxalanš dyrree ge-ze, tariaašadta eorlins yiledberilin yly garhan edei jixenxi čaastiņa, eorlingēe yzemeer xereglexe arga ygexiin tulada, prodrazviorstki j prodnaloosoor helgexe xeregtēi, geze oilgozo baigaa. CK bolbol iime xemzee xadaa, xydēe azaxiij deg-zylyxede, promišlennostiļi xygyvixede zailašazyi baihan, orooxo ba tehnikeke klybtyryi yiledberili yrgdexēe, oron soogoo tovaarai erjesiļi degzylyxe, gooroduudii xangaxa jabadaliļi haizaruulxa, xydelmerišed ba tariaašadai sojuuzai šine, a: axiin huuriļi baigaulxa arga ygexe aabza geze oilgo-zo baigaa.

Promišlennostiļi degzylylge geese ton tyrrysiin zorilgo myn baihanda, CK eorlēs otgod bahal ygeze baigaa, gebeš, promišlennostiļi degzylylgedēe xydelmerišen angiiļi ba te-reenei profsojuuzdiļi elsylyngygeer ene xereziļi jabuulxa bolxoyi geze, xydelmerišede oilguulan etigyylee haa, ene xeregtēi tedeeniļi elsylyze bolxo geze, azaxiin handaral bolbol interveence ba blokaada šingi mēn tiimel aradaĭ ajuul-tal daisan geese geze. xeregei xydelmerišen angiiin talaar froont deere bolhon šingi seregei prikaazuudai zamaar biše, xarin eti ylyxe, oilguulxa meetodei argaar paarti ba profsojuuzudai azalaa jabuulaa haa ene xeregiļi paarti ba profsojuuzud yge duugyi jabuulaa šadaxa geze CK toolohon baina.

Gebeš, CK-ei hanahan šingieer paartiin byxii čleengyyd ha-naza baigaagy. Oppozicioonno gryppexenyd—trockiistnuud „xydelmerišedei oppozica“, „zyneel kommunistnuud“, „demo-kračiķeske centralistnuud“ g. m. bolbol razbrodoi baidalda baihan ba miirne azaxiin baiguulaltin reeļse deere šilzen orol-gin berxešeelynydēi urda guiban baihan baina. Paarti dotor yšēen biše urdanai menševigyyd, urdanai esernyyd, urdanai byyndevcenyd, urdanai borotbiistnuud ba Rossiin zaxa xizaar-nuudhaa garhan eldeb tyrelei xaxadnacionalistnuud baihan baigaa. Edener jixenxide ene tere oppozicioonno gryppe-xenydte niilen xamaadaza baigaa. Johotoi marksistnuud biše baihandaa, ekonomičeske xygzelitiin zakoonguudii medeegyi baiza, partiina leeninske zakaalkagy baiza, ede xynyyd oppo-zicioonno gryppxenydte razbrodoi ba gubaltanuudii oroidoo jixedyylee hen. Edenei zarmāniis xadaa seregei kommuniz-miin xatuu širyyn rezimiiļi huladaxa xeregyj, xarin, heer-ge—syrebiis saasānš mušxaxa“ xeregtēi geze bododog hen. Nygēe zarmāniis xadaa, paarti ba gyren xojor aradaĭ azaxiļi šinelen bodxooxo xereghee xazuu teļse zailan garxa johotoi, ene xereg bolbol byten byxelēerēe profsojuuzudai garta ygtexe johotoi geze bododog hen.

Paartiin nege xedii sloinuud soo iime razbrodoi baixada-nš, paartida diskysyši šagtalan, tatalaxiij oroldoxo xynyyd, diskysyšide duratāšūl, eldebiin oppozicioonno „lidernyyd“ oldoxo bahāniinš eli baigaa.

Tiigezel enens le garaa hen.

Tere yjede profsojuuzud tuxai asuudal, partiina politikiin glaavna asuudal baigaagy haanš, diskysyši bolbol profsojuu-zuudai roolš tuxai asuudalhai exilehen baina.

Leeninde esergy, CK-ei leeninske olonxidii esergy dis-kyssitiin ba temesei yysxelens Troocki myn baigaa. Ene polozeeniļi xursadxaxiļi xyseze, Troocki xadaa 1920 onoi nojaabriin xeter V Byxerossiin konfereenciin kommunist-nuud—delegaduudai zasedaani deere „syrebydiļi mušxalga“ ba „profsojuuzudii hezeren xydelgexe“ gehen hezeglemēer loozung gagan vestypaalan jym. Troocki bolbol darii „pro-fsojuuzudii gyrenzylyxe“ erile garahan baina. Troocki xadaa xydelmerišen maassanuudii etigyylen oilguulxa mee-tode esergy baigaa. Troocki xadaa profsojuuzudta seregei meetodiļi asaraza tabixiin tyloeb baigaa. Troocki bolbol pro-fsojuuzudta demokratiļi xygyzylyxede esergy, profsojuuzudai oorganuudai hungagdahan baixa zuramda esergy baihan baina.

Etigyylen oilguulalgagygeer xydelmerišedei organizaacanuudai azaljabuulga geese bolxoyi baihan tiime meetodei oron-do, trockiistnuud bolbol xubxi xooxon baalagin, xubxi xooxon komaandalalgiin meetod duradxahan baina. Trockiist-nuud bolbol profsojuuzna xydelmeriin x. telberide orood bai-han gazarnuudta, eehedilngēe politikaar profsojuuzudta konfliktnydiļi, raskool ba razlozeeniinudiļi oruulazā bai-gaa. Trockiistnuud eehedilngēe politikaar xydelmerišedei par-

tiina biše maassanuudii paartida esergy bodxoozo, xydel-merišen angiiļi xaxalan butalaza baigaa.

Profsojuuzud tuxai diskysyši bolbol profsojuuzud tuxai asuudalda oroxodoo, xereg azal deere, xabaagy ylemze yr-gen udxa šanartai baigaa. Hyvileš tee, BK (b) CK-ei plee-nymel rezolyycede (1925 onoi janvaariin 17-do) zaagdahanai johoor xereg azal deere, sere-ei kommunizmda esergy bodo-zo baigaa. Tariaašanda xandalga tuxai, xydelmerišedei partiina biše maassanuudta xandalga tuxai, jyre grazdaanska dainai dyrrešehen yjlin polosaada paartiin maassada xandaxa dyri tuxai“ (BK(b) P-iin rezolyycenyydte, č. I, niuur 651) arsaldaan garza baihan.

Troockiin xoinohoo myn, biše biše antipartiina gryppe-nyyd: „xydelmerišedei oppozica“ (Štaapnikov, Medvedev, Kollontai ba busad), „demokračiķeska cetrālistnuud“ (Sap-roonov, Drobnis, Boguslavski, Osinski, V. Smi noov ba busad), „zynei kommunistnuud“ (Buxaarin, Preobrazenskii) vestypaalan baina.

„Xydelmerišedei oppozica“ bolbol byxii aradaĭ azaxiļi zon-xilxo ypravleeniļi „yiledberilegšedei byxerossi n sjeezdede“ ygeze loozung gargaža tabihan baina. Ene oppozica bolbol paartiin roliiļi ygeide xyrgēe, azaxiin baiguulaltada prole-tariaadai diktatuiriin udxa šanartiļi burušan aršhan baina. „Xydelmerišedei oppozica“ bolbol profsojuuzudii Soveed-gyrende ba kommuniis paartida esergy tabiza baigaa. Ene oppozica xadaa xydelmerišen angiiin organizaaciin deede fuor-moņ paarti biše x. rin profsojuuzud geese geze to ilhon baina. „Xydelmerišedei oppozica“ gedeg bolbol gol šanaraa-raa anaarxo-sindikatiis antipartiina gryppe baigaa.

„Demokračiķeska cetrālistnuud“ gryppe (deciistnyd) bol-bol fraakcanuud ba gryppe bololgin dyvren sylēe erize bai-gaa. Deciistnyd xadaa, myn le trockiistnuud šingieer, Soveed ba profsojuuzudta paartiin xytelberilxi rooliļi tahaxaar oroldohon baina. Leenin bolbol deciistnydiļi „bulta haanš jixe xaxaraldaašadai“ fraakca geze, tiixede deciistnydei platfoormiijinš—eser-menševig platfoormo geze nerelehen baina.

Leeninde ba paartida esergy temeseldens Troockido, Bu-xaarin tuhalhan baina. Buxaarin bolbol Preobrazenskii, Sereb-riakoov, Sokolovnikov gegsedēi xanta „byyierne“ gryppe baiguulhan baina. Ene gryppe bolbol ton xoro frakc-onēer-nyd „bolxo—trockiistnuudii aršaladag ba xaxaladag baigaa. Leenin bolbol, Buxaarina ene ajag jabuulgiij „ideliņe unal-gin deedenš“ geze ner-lehen baina. Udanšgyi buxaarincuud trockiistnuudai eite negedēe Leeniniļi esergysehen belei.

Leenin ba leenincenyd bolbol glaavna soxilojoo, antipar-tiina gryppenyydei gol xysen bolxo trockiistnuudai urdahaa šiglyylehen baina. Edener bolbol seregei organizaacanuudai meetodiin profsojuuzudta asaran tabiza bolxogyi geze trockiistnuudta zaabarilan, profsojuuzudii seregei organ zaaca-nuudaar xudxan niilylheidens trockiistnuudii elirylyen bai-gaa. Oppozicioonno gryppeenydei platfoormotol qarša, eehedilngēe platfoormiij Leenin ba leenincenyd zoxioon tabiza hen. Profsojuuzud bolbol ypravleeniin hurguuli, azal ja-buulgin hurguuli, kommunizmiin hurguuli mēn geze ene platfoormo soo zaagdanan baina. Profsojuuzud bolbol byxii xydelmerišēe etigyylen oilguulxa meetod deere baigaulxa johotoi. Gansalime ysoovido, profsojuuzud bolbol byxii xydelmerišēiļi azaxiin handaral tēmesexe temeselde bod-xooxo, tedeeniļi socialiis baiguulaltada xabaaduulxa šadaxa baina.

Oppozicioonno gryppirovkanuudtai temesexe temeselde partiiina organizaacanuud bolbol Leeniniļi toiron zagsaa hen. Ene temesel, Moskva da ilan, ajaa šanga xaraa tertai baigaa. Ene, oppozica bolbol stiitno organizaaciij gartaa abxin zorigo urdaa tabiza, Moskvaada eeneidi, ee gol gol x. siļi sugluulān baigaa. Gebeš, moskvaagi bolševigyyd bolbol frakciion-cernyydei ede hege gynydyte erid suud otpoor yge-hen baina. Myn baha ukrainška partiiina organizaacanuudta kursa temesel dūgeehen baina. Tere yjede, BK (b) P-iin CK-gai sekretarš bairan nyxer Mooloovoi xytelberido doro jabaza Ukrainiin bolševigyyd bolbol trockiistnuud ba šiaapnikov-conuuiļi batasoxinon baigaa. Ukrainiia kommuniis paarti bolbol leeninske paartiin ynen tūlguuri zandaa ylebe. Baku-da oppozi ciji batasoxilgo bolbol n. Ordzonikiin xytelberido organizova lagdanan baigaa. Dunda Aazida antipartiina gryppirovkanuudtai temesexe temeseliļi n. L. Kažanoovič xytelberilen baina.

Byxii gol gol niutagai partiiina organizaacanuud leeninske platfoormodo niilen orobo.

1921 onoi maartiin 8-da paartiin X sjeezd neegdebe. Tus sjeezd deere paartiin 732.21 člen, yndee tyloel gahen šid-xexii goolostoi 64 delegaduud bailsaba. Zyblexi goolostoi delegaduud 26 xyn baigaa.

Ene sjeezd bolbol profsojuuzud tuxai diskysyšiin itoogu-diļi garahan ba olonxiin delenxi goolosoar leeninske platfoormiij hašaahan baina.

Sjeezdiļi neexede, Leenin bolbol diskysyši xadaa bolso-gy z. il geze medyylehen baina. Daisad bolbol kommuniis paartida dotoroi temesel ba raskool xexe hedelge xeze baigaa geze, Leenin zaahan baina.

Frakciionno gryppenyydei bi baihan jabadai bolbol bolševig paartida ba proletariaai diktatuura da ugaa jix: ajuul-tai baihanii oilgoisozo va za, X sjeezd bolbol paartiin je diinš tve tušaa asuudalja tušgar haal tabihan baina. Ene asuudalaar doklaad xeleze Leenin vestypaala hen. Sjeezd ool-bol byxii oppozicioonno gryppirovkanuudii j. ynzelen bu-rušaagaad, edener xadaa „xereg deeree proletariaa revolyuciiin angiiin daisada tuhalana“ geze zaahan baina.

Sjeezd bolbol, byxii frakciionno gryppenyydiļi darii raan halgaa a geze biseed, jamar—byxii irakciionno vestypaalenyydiļi garguulxagyn tyloeb erid xiorxoor xaraza bair geze byxii organizaacanuudta daalgaba, gexetei xamta sjeed diin ene toxtoliļi gyseuēogy, jabadai bolbol paartihaa jē duugyi ba sag darii gargadaxada asarxa ba gaa. Discipliņe CK ei čleengyydei edee haanš ba frakciionostiļi bodxooxo gy, aligargaa haanš tedeneriļi Centralna Komiteedha ba paartihaa gargaxa xyrtter partiina zemeiēgin byxii xemzee nydiļi abxa erxe tus sjeezd bolbol CK-da olgobo.

Ede byxii šidxeberynydenš Leeninei duradxahan ba sjeed deer a tahan „Paartiin jediinstve tuxai“ geze tuxai rezolyy-cede bišēgdehen baigaa.

Ene rezolyyce soogoo sjeezd bolbol paartiin zergenydyd jediinstve ba niagta zagsaal, proletariaadai avangardiin dur-zorigi jediinstve geesede, xede xeden ušaraidainuud deere hee X sjeezdin yjede orono zizebyrzyaazna arad zonoi dur-da guibala šanaduulahan, iime sagta ilang-jaa zailašazyi šuxala baihandā byxii čleengyydeigēe hanali j xanduulān baina.

(Vergalelelens 3-daxi niuruu).

Y R G E L Z E L E L

"Tereenei xooronduur, profsojuuzund tuxal niite-partiina diskyysihce ysoe urda, paarti dotor frakcioonnostiln zarim xeden temdeggyd, talbarlan xebeel tuxal platfoormuudtaigaar ba medeeze satafa xyrter bejee tusagaarlaza, eerlingee gryppovoi discipline baiguulxa xyseltei gryppenyyd bil bololgo ellre garhan baigaa—geze rezoliyyce soo zaagdahan baina. Soznaatelna xydelmerised byxen, jamarš atagai frakcioonnostiln xorotoiji ba tabiza bolxo yijli elieer oilgoxon zallaşagy şuxala, tere frakcioonnost bolbol xereg deere, ebtei ejetei xydelmeriiji huladxaxada ba pravitelstvenne paartida nialdan baigaa daisadai tereeniiji (paarti i) xubaaxa jabadaliiji gynzejiid xex ba ene xubaaxa jabadalaa kontrrevoliyyiin zorilgotoigoor xereglexii daxin şangaar dab-tahan heldegele zallaşagy xyrgece baina."

Sjeezd bolbol, ene rezoliyyce soogoo, saaşanb iigeze xeleden baina:

"Şanga tesemgei kommuniis liinihee xelberhen jamar-xanşji xubaltiji proletariaadai daisadaar xeregledeg jabadalan kronştaadiska miatezei zişee deere bejee ylemze jixe elieer xaruulhan baina, tişede byryaazna kontrrevoliyyce ba sagaangvardeicenynd bolbol delxein byxi oronuudta gansaxan le Rossiidoxi proletariaa lai diktatuuriiji xymeriylixiin tula soveed stroinşji loozungnuudii abxaar oohedlingee belen baihaniiji gansata eliryihen, eseernyyd ba jrenxiidoe byryaazna kontrrevoliyyce bolbol Kronştaadai vosstaaniin loozungiiji Soveed pravitelstviiji esergyysen Soveed zasgai tulada bolgohonsuugaar xereglehen belei, baina. Ede faaktuud bolbol sagaangvardeicenuud geşee Rossiidoxi proletariin revoliyyiin tulguuriiji huladxaxa ba unagaaxa le geze kommunistnuud ba tedenerhee ysoeş "zyxyenyyr" bolxiiji oroldog ba bejee budaza şadadag baihişinb neliien xyşed bataan xaruulana. Kronştaadai miateziin urda tee Petrograada garhan menşevii listooquud bolbol yge deere miateziin protivniiguud ba nege bişitan teui mete zahabaritaigaar Soveed zasgai tala bariaşad geşebdi geze yge deere bejee bariaad, Kronştaadai miateziin gydyiiji eseernyyd ba sagaangvardeicenuudii faktişeska tylin tuxiraxa ba demexin tulada RKP dotoroi raznoglaşiji menşevii gydyiiji jaaza xeregleen baihaniiji myn tegşee xaruulaza baigaa."

Partiina propaganda bolbol paartiin negedelei ba proletariaadai diktatuuriin amzaltiin gol ysloovi baihan proletariaadai avangardiin dura zorilgoi negedeliji bejelylxe taliiji bariza frakcioonnostiln xoro ba ajuuliji xozit toxoroiigoor oilguulxa johotoi geze rezoliyyce soo zaahan baigaa.

Nygee talahaanb, partiina propaganda bolbol Soveed zasagai daisadai şine şine faktişeska dyri arganuudai *oore bai-daliiji* oilguulxa johotoi geze sjeezdiin rezoliyyce soo xelegdehen baina.

"Ede daisaduud, —rezoliyyce soo zaagdana, —elite sagaangvardeiske tug dor kontrrevoliyyiin naidalgyi ba haniiji bataan oilgohon bejeeer mynşee RKP dotoroi raznoglaşiji xeregleze, gaza talaara Soveed zasagiiji medereşee ylemze oiro baihan politişeska gryppirovkanuudta zasagiiji ygeze zallaşagy kontrrevoliyyiiji uraşşanb jahuulxiin tyloş byxi xyşeeş zangidana" BK(O) P-in rezoliyyenyyde, ç. I. niur 3/3—374).

Partiina propaganda bolbol "Kontrrevoliyyede, kapitaliştinud ba pomeşşiiyydei saşanxi xyşed ilitada xargi negece, revoliyyionno diktatuuriiji guibulaza unagaaxiin tulada kontrrevoliyyce xadaa kraina revoliyyionno paartida ylemze dytenyyd zabyryaazna gryppirovkanuudii demzeze baihan u da bolhon revoliyyenyydei opediiji myn elirxeilen mede-xe johotoi" geze rezoliyyce soo saaşa zaagdahan baina.

"Paartiin jedinstvo tuxai" rezoliyyede "Manai paarti dotori indikaliştka ba anarxiştka ykoon tuxai" myn baina Leninai duradxahan ba tus sjeezdeer abtanan onduo nege rezoliyyce ton niagtaar nillen xamaadahan baina. X sjeezd bolbol ene rezoliyyce soogoo "xydelmerişenei oppozici" gedeliiji şymzeien buruşaahan baina. Sjeezd bolbol anarxiştindikaliiş ykoonoi idaiji neberrylehen propaandiiji kommuniis paartida xabaadaxatai taaraxagy geze medereşed, ene ykloontoi erid temesece geze paartiiji duudan uriaalahan baina.

X sjeezd bolbol prodrazviorstkohoo prodnaloogto şilzen oroxo tuxai, şine *ekonomiis politiko* (nep) şilzen oroxo tuxai ton şuxala şidxeberi abba.

Seregei kommuniştma neepte şilzen orohon ene orolgo deere Leninşke politiikiin byxe seseniinb ba xolo xaradagiinb yzgedehen baina.

Prodrazviorstkiiji prodnaloogoor helgece tuxal sjeezdiin şidxeberi soo xelegdeze baigaa. Natuurar axtaxa prodovolstvenno naloog xadaa prodrazviorstkonoo бага багaa. Tus naloogoi şymmenb xabarai tarilga boltor tunxaglagdanan baxa johotoi baigaa. Naloog tuşaxa bolzonuud toşoonor togtoogooşoo baina. Naloogoon saaşaa ylegen bygedenb tariaaşanai dyren medelde oroxo, tereendee de ylyi garhanaxa xuladaxa şyløe ygtexe baigaa. Xudadaanai şyløe bolbol tyryşşee oron dotor kapitaliştin nege zaaxa xyrgece jabadalaa xyrgece baina geze Lenin doklad soogoo zaahan baina. Gaşşna xudaldaa tabiza ba şaştina promiştenniguudta zize yuedberinydiiji nexiitiinb zybşøe xeregeti boloo. Feed eneue-hee aixa xeregiinb ygei. Tovaar-erjetin zarim xedi şyløe bolbol tariaaşanda azaxiin interees bil bolgoxo, azalaanb bytee-siiji deşşelylyxe ba xydøe azaxiiji tyrgan deşşelte de şaxxa geze, ene yudehen deere gyrenei azyledberi heluigden bod-xoogdoxo ba şaştina kapital tyriden garxa geze, xys ba myngen zøeri elşylen suglauald socialiştin ekonomişeske yndenen bolxo xys jixete indyştyniiji baiguulxa bolxo ba hyyleerib oron sooxi kapitaliştin ylegdelinydiiji ygei xexin tulada erid şuud dobtolgoro oroxo geze Lenin toolon baigaa.

Seregei kommunişt bolbol goorod ba dereevnişexi kapitalişt elemenytydei kreespoitiiji ştyrmeer, soxo soxino ataakaar abxa gehe jahuulga baigaa. Ede dobtolgoro paaru bolbol eerlingee baazahaa taharxiin ajuul dor uraşşaa xolo gyze orohon baigaa. Mynşee xysşeeş erşedxeed, daxin şineer dobtolgojoo exilxiin tulada nege zaaxa gedergee suxarixa, nege xedi sag soo eerlingee till teişe dylen suxarixa, ştyrmenşee kreespoitiiji ylemze daamgai byhelelgede oroxo geze Lenin duradxaba.

Trokiştinuud ba bişex onduo oppozicioneernuud bolbol neep gexe gansal suxarita myn geze tooloo baigaa. Iigeze tolkovaalxaanb tedeende aşagat baigaa, jyyndeş gexede, tedener bolbol kapitaliştmiiji hergeen bodxooxo teişe liinjee jahuulga baihan. Ene xadaa neepiiji tolkovaalahan gyn xoroi, anileeninske tolkovaanb myn baigaa. Ynedeş, neepiiji jahuulhanai hyyleer nege zil boluod baixada, *suxarita dyryee* geze paartiin XI sjeezd deere Leninai medyyleed, "Şaştina azaxiin kapitaalda dobtoljiin beledxel" (Lenin t. XXVII, niur 213) gehe loozung gargahan baina.

Oppozicioneernuud bolbol bolşşevii politiikiin asuudalnuudta jajar muu marksistnuud ba bytyy munxag neveedeenyyd baiza, neepiiji gol yndetişji, neepiin exieer uridşalanb xegdeh n suxaritiin xaraakterişiiji oilgoogyi. Neepiin gol yndenen tuşaa, deere xelegdehen baina. Suxaritiin xaraakter tuşaa elexe boloo xada, suxarita geşşennai onduo onduo batdag. Diideze soxiulanah uşar deerehee paarti gy, aarmida suxarixa

xeregeti bolzo jiredge. Iime uşarnuudta aarmi gy, ali paarti bolbol şine tuladaanuudta geze eerlingee byten bailgaxiin ba eerlingee kaadranuudii byten bailgaxiin tulada suxaridag. Lenin bolbol neepiiji jahuulan oroxodo iime tyrei suxaritiiji oroidooş duradxaagy hen, teedşii paarti bolbol dildege-de ba butasoxilgodo orogyi tedii bişee, xarin, nygeş teişee, paarti bolbol grazdaanska dainai yjede eereş interveentnydiiji ba sagaangvardeicenuudii butasoxihon baina. Gebeş, ilalta tyges paarti gy, ali aarmi bolbol eerlingee dobtolgoro eertee tiiliin baaza xangangygyer ylyşee xolo uraşşaa gize oroxodog ilmenyydşii saguud toxiooldodog. Ene xadaa şerjoozno ajuul bil bolgono. Iime uşarnuudta oopetne paarti gy, ali aarmi bolbol eerlingee baazahaa taharxagyn tulada, —eerlingee tiiliin baazatai şangaxanaar le barisaldaxiin tulada gedergee, tiildee dytlen nege zaaxa suxarixa, eerlingee byxi şuxala jyymer xangahan xoinool ylemze etigelteiger, amzalta tuillaxa garaantita gaar daxin dobtolgoro oroxo xeregeti baina geze jrenxiidoe oldog. Soxom le iime tyrei sagzuuriin suxaritiiji Lenin bolbol neepiin yjede yiledhen baina. Neepte orohonoi şaltagaanuud tuxai Kominteerni IV kongreeste dokladlaxadaa Lenin şex xelehen baina: "bidener bolbol eerlingee ekonomişeske dobtolgoro ylyşee xolo uraşşaa dabşaşoobd, tiigeze bidener xyşed baaza eertee xangaa-gyvidi", tiime deerehee xangagdamal tiil teişee sagzuuriin su-xailta yiledxe zallaşagy şuxala baina.

Oppozicio bolbol neepiin yjedexi suxaritiin ene eere şanariliiji eerlingee munxag erjyyde oilgozo abaagy ba xyte-reş oilgoogyi baihan, tedeenei jaduun jadamaganb eneende b.igaa.

Neep tuxal X sjeezdiin şidxeberi bolbol socialişt baiguul-gada xydelmerişen angı tariaaşan xojoroi bata nuta ekonomişeska soxiuuziiji xangaa ygeş.

Myn ene gol zorilgodo sjeezdiin nygeede nege şidxeberi—nacionaalna asuudal tuxal şidxeberi zoriulagdahan baigaa. Nacionaalna asuudal tuşaa nyx. Staalin doklad xebe. Bidener nacionaalna qaraltiji likvidirovalaabi. Gebeş ennemai dutamag, geze nyx. Staalin xelehen baina. Manai yyrge bolbol urdanb darlagdaxa baigaa araduudai azaxiin, politişeske ba kilytyrne gegeleliji—ene yngerhen sagai xynde şyşer ylegdeliiji likvidirovalaxa jabadalaa baina. Tedeende ene talaar centralna Rossiiji xyşex jabadanb tulaş xeregeti.

Nyx Staalin bolbol, saaşanb, nacionaalna asuudalxai xojor antipartiina ykoon: velikoderşavno (velikoryşske) şovinizm ba niutagai nacionalizm bil baihiiji zaaba. Tus sjeezd bolbol komuniştmda ba proletarşka internacionaliştmda xoro-toi ba ajuultai geze tere pokloonuudii xoxuulainb şymzeien buruşaaba. Eneentel xamta tus sjeezd bolbol eerlingee glava-na soxiitiiji g aavna ajuul geze velikoderşavnostde esergy geze gy, carizmiin yjede orod bişee araduudta velikoryşske şovinistnuudai xandaza baihan şingi, nacionaaliştinuudta iime xandalgiin ylegdel xosorlinuudta esergy şigilylehen baina.

3. NEEPIIN TYRYŞŞIIN ITOOGUUD. PAARTIIN XI SJEEDZ. SSR SOJUUZAI EMXIDELGE. LEENINEI YBEŞELEGE. LEENINEI KOOPERATIIVNA PLAAN. PAARTIIN XII SJEEDZ.

Neepiiji jahuulagada paartiin toxtuurişyi elemenytydei zygşee esergyşşelze garhan baina. Esergyşşelşen xojor talahaa bolbo. Negen talahaa, neep bolbol Oktiaabrşka revoliyyiin dallan olhon byşedehe arşagi, kapitaliştmda busilga, Soveed zasagai doroiton halalga geşee "gerşelen xeleeze baihan" Lominaidze, Şaaxin ba busad tipli "zyynei" xaxaradaşad, politişeske dutuu tyregşed vestypaalba. Ede ol-duud politi kede munxag erjyy ba ekonomişeska xyşeltiin zakoonuudii medexegy baihan deerehen paartiin politiiki-ji oilgoogyi, paanikada xabşuuldan oroxo oohedilşee io ruulan unalga dorolgiin ajag hanal tariaaş baigaa. Nygeede talahaa, manai oronoii socialiş xyşeltiin bolxotoi baihandatişeggyi, kapitaliştin "xyşen tygelde-rt" hygeden yşegleze, Soveed orondo kapitaliştin poziciiji oroldon oron dotorşii, myn gaduurişji şaştina kapitaalda jixenynd bultannuudii erize, şaştina kapitalişt xabaadalsilgatişaar konsessiia gy, ali akcioneer ne xolmog oobşşestvo nuudai exin deere-ara-dai azaxiida Soveed zaşagat xede xeden komaandna ynder huurinuudii şaştina kap taalda yxegiiji erize baih in Trocki Raadek, Zinovov, Sokolsnikov, Kramnev, Şilainikov, Bu-xarin, Riukov ba busad şingiin johotoi kapitilyaantnuud vestypaalba.

Eneş geze, terenş xadaa marksistmda, leninizmda xarşa baigaa.

Paarti bolbol eneetişji, tereetişji elirylen gargaza, izo-liaacahan baina Paarti bolbol ede panikioornuud ba kapiti-liantnuudta erid şuud oopoor ygebe.

Paartiin politiika iime gehe esergyşşelgiin baihan jaba-dal xadaa toxtuurişyi elemenytydnee paartiiji seberlexiin şuxala baihaniiji yly daxin hanuulba. Eneentel xolbogdu-lan CK bolbol 1921 onduo paartiin seberlejiiji organizovalaa, paartiiji byşşelylxe talaar jixexen xydelmeri yiledhen baina. Ene seberleige paartiina bişenydiel xabaadalgatigaar, neemel suglaanuud deegyyr yngergeşdebe. Lenin bolbol paartiiji "zize guza xulgaşadhaa, blyrokraaşazarhan, ynen-se, xatuu bişee kommunistnuudhaa ba "faşadaa" budahanişaad, seşşeldee menşevii gydyi zandaa ylegen menşev igydy-hee" (Lenin, t. XXVII niur 13) haitar le seberlexiiji soveed-lehen baina.

Seberleigii rezylştaadta paartihaa xamta 170 mianga xy-nyydy xyrter gy, ali paartiin byxe sostaavai 25 procent şaxuu gargagdahan baigaa.

Seberleige bolool paartiiji neliēdiyl byşşelylee, paartiin saciaalişga sostaavii jahuulaa, paartida maassanuudai eugel nida-bariiji şangadaxa, paartiin avtorieedi ygyşee. Paartiin niagta zışaal ba disciplinroovannot urgan deşşeele.

Şine ekonomişeska politiikiin tyryşşin le zil tus politiikiin zybiiji xaruulaa. Neepte orolgo bolbol şine yndeh huuri deere xydelmerişen tariaaşan xojoroi soxiuuziiji neliēdiyl byşşelylee. Proletariaadai diktatuuriin xyş şadal ba bata byxenb urgan xyrgeş. Kylaacka banditiizm bulta şaxuu likvidirovalag-dahan baigaa. Tariaaşan—dundaşadaiin prodrazviorstiin hyyleer kylaacka baan-jatal temesexeden Soveed zasaga tula-haba. Soveed zasag, bolbol aradai azaxiida byxi komaand-na pozicianuudii: tomo promiştennost, transpoort, baanka-nuud, gazar uha, dootodii xudaldaa, gadaadiin xudaldai-nuudii gartaa barihar baigaa. Paarti bolbol azaxiin front deere xubillaat gyşeltenydiiji olbo. Xydøe azaxii dari uraşşaa dabiza. Promiştennost ba transpoort xojor tyryşşin amzaltanuudii olbo. Dab deere şyşel ton uşaanb haa zyiti azaxiin deşşelte exilebe. Paarti bolbol zyiti ynen zam deere bala geze xydelmerişen tariaaşan xojor medereşee, yzeze baigaa.

1922 onduo paarti soo paartiin XI sjeezd şugaraba. Ene sjeezd deere paartiin 53200 členyydhee tyloşegdehen şid-xexii goolostoi 522 delegaduud ge-e gy, urda bolhon sjeez-diin hee yşeen xaadaşaba. Zyblexi goolostoi delegaduud 165 xyn baigaa. Çleenyydei toogii xorohon jabadai bolbol exileed ba gaa paartiin zergenyydiiji seberleige deerehee oil-gogdosotoi bolno.

Ene sjeezd deere paarti bolbol şine ekonomişeska politi-kiin tyryşşin zili itooguudii gargaaba. Ede itooguud tuşaa sjeezd deere Lenin medyile uşarti bolbo.

"Bidener zil soo suxaribaabi. Bidener mynşee paartiin nerehee:—bolool—geze xelee xohotoibdi. Suxaritaar myr-dehen tere zorilgo tullagdaa. Ene yje dyryze baina ge-xe gy, ali dyryşed baina. Mynşee onduo zorilgo tabigda-za baina—xyşenyddee daxin şineer gryppirovalaxa zoril-go" (Lenin, t. XXVII niur 238).

Neep bolbol kapitalişt socialişt xojoroi xoorondo gedeh gyze sadxaalgiin bişee. xarin xylei galzuu şanga temesel gargana geze Lenin zaahan. "Xen—xenee"—limeer asuudal tabigdaat baiba. Ilaxiin tulada goorod ba dereevni xojoroi xoorondoxi tovaar erjisiiji ali bolxo argaar xygyşylxe zamaar xydelmerişen angı tariaaşan xojoroi xoorondoxo, socialişt promiştennost, tariaaşanai ekonomiko xojoroi xoorondoxi ba-rii-aa xolbooji xangaxa xeregeti. Ilixin tulada ezerxeze huraxa şuxala, kilytyrneer naimaazaxa hurxa şuxala.

Xudaldaa naimaa bolbol ene yjede paartiin urda baihan byleg zorilgonuudai negen gol zvinoonb myn bolno. Ene zorilgi şidxenygyşee goorod eerevni xojoroi xoorondo tovaar erjisiiji xygyşylxe bolxogyi baigaa, xydelmerişen tariaaşan xojoroi ekonomişeska soxiuuz byşşelylxe bolxogyi baigaa, xydøe azaxiiji deşşelylşee, promiştennostiiiji handaralhanb gargaza bolxogyi baigaa.

Tiixe yjede oveed xudaldaan şyşel ton hula baigaa. Xudaldaanai apparad ton hula baigaa, kommunistnuudta xudaldaa naimaanaal dyryşenyd şyşee yge baigaa. daisan—neepmanii şyşee şudaa an tania dyi, tereentei temeseş şyşee haraadyi baigaa. Ça şna naimaşad neepmanuud oveed xudaldaanai hu a baihaniiji xeregleze manufaktuuriin ba bişş oilgom jabasatai tovaarunuudai naimaaji kartaa abhan baigaa. Gyrenei ba kooperatiivna naimaanaal organizaaca tuxal asuudal ugaa jixe udxaşanartai bolzo jiree.

XI sjeezdiin hyyleer azaxiin azal xydelmeri şine xysel-teger buslan orjolobo. Oron ulasta toxiooldon jirehen gan zudai x.şolonguud amzaltatigaar likvidirovalagdahan baina. Tariaaşanai azaxii tyrg-n bodxoogdozo baigaa. Tymer zamaud deere xydelece oobo.

Şine r xydelece orohon faabrikanuud ba zavooduudai too-nuud ulam ulam oloşorozo baina.

1922 onduo oktiaabrş Sove d respyyblike jixexen ilaltajaa johlolobo. Daalana Vostoquji Ulaan aarmi ba partiaanuud bolbol interveentnydei garta baihan Soveed gazarai hylyşin yçaastog bolxo Vladivostoguji japon interveentnydhee şy-lelehen baina.

M,nee, interveentnydhee Soveed oronoii byxi territoriin seberlejeşed baxada, socialişt baiguulainb ba orono oboro-onuud yrgenynd bolbol Soveed oronoii araduudai soxiuuzai saaşanxi byşşelylşiji erize baxada, Soveed respyyblike ny-di, jedine gyrenei soxiuuzda ylemze niagtar negedylyxe tu-xai asuudal ezeşen deere garza jirebe. Socialişt baiguul-tada byxi aradai byxi xyş şidaiji negedylyxe xere,tei bol-hon baigaa. Oronoigoo bata byxe oboro-onuui organizovalaxa xeregeti bolhon baigaa. Manai ex oronoii byxi nacionaal-nost nuudai ali byxi talaar xyşeltiiji xangaxa xeregeti bol-hon baigaa. Ene zorilgoor Soveed oronoii byxi araduudii şyşee jaxer dytelylyxe şuxala baigaa.

1922 onduo deşşabrş soo Soveedyydei I Byşesojuuzna sjeezd bolbo. Ene sjeezd deere Leninai ba Staalinai duradaxaar Soveed araduudai gyrenei hain duranai negeşel Soveed so-cialişt respyyblike nydei Soxiuuz (SSSR) baiguulagdahan baina Tyryşşer SSR soş Rossiin Soveed Federatiivna Socialişt Respyyblike (RSFSR). Zaxavkaşilin Soveed Federatiivna Socialişt Respyyblike (ZFSR). Ukrainiin Soveed Socialişt Respyyblike (JSSR) ba Belorussiin Soveed Socialişt Respyyblike (BSSR) oronoii baigaa. Hylyşeg teişe Dunda Aazida guraan bejee daangi—Yşşeggei, Tyrkmeeni ba Tadzilgi so-jauzna Soveed Respyyblike nydei organizovalagdanan baina. Mynşee byxi ede respyyblike nyden hain duranai ba tegşer-xin yndene huuri deere Soveed Soxiuuzhaa şyløe garxa er-xiian bultandanb tas tusgaar yleeşee soveed gyrenyydei jedi-ne soxiuuz—SSSR-te negeudenb jym.

Soveed Socialişt Respyyblike nydei Soxiuuziiji baiguulaga boloi Soveed zasagii byşşelylenen janadal ba nacionaalna asuudalai talaar bolşşevii gydei paartiin ieninske—staalinska politiikiin tomo jixe ilalta bolzo yşee.

1922 onduo nojaabrş soo Lenin bolbol Mos-oveedi pleenym deere vestypaalan baina. Soveed zasagii tabanzil soo xy-zen baihanai itooguudii j gargaza Lenin bolbol "neepovşke Rossiin socialişt Rossi bolxo" geze erid xatuu etigel nida-bariiaa xelenen baina. Eneş xadaa oronoigoo urda xeiehen hylyşinb vestypaleeni baiba. 1 22 onduo namar paartiin tolgoi deere jixexen gasalan bauba: Lenin xydøer yşşelne. Byxe paarti, byxi azalşad Leninai yşşeliiji oohedilşee ugaa ji-xe udxar gasalan şingteer bejedee aza baigaa. Duratui mag Leninieşee am nahanainb tyloş bulta tugşaraza baiba. Ge-beşji haa Lenin yşşelşeeş baixaxaa xydelmerişee zogsogoo-gyi. Xynde yşşentel boluod baixaxaaş, Lenin bolbol xeden olon ton şaxalnuud statşaanuudii bişenen baina. Ede nyi-şungşee statşaanuud soquur Lenin bolbol xenen xydelmeri-şingşee itooguudii garganan ba socialişt baiguulaltiin xeregeti tariaaşadii elşylyxe zamaar manai orondo socialiştmiiji baiguulxa pian todorxilun xozioonon baina. Ene pian soogoo Lenin bolbol socialişt baiguulaltiin xeregeti tariaaşadii xabaaduulan xamtaruulxa eerngeş kooperatiivna plaan gar-gaba.

Zize ymşin azaxiiaha tomonuud tovaarişşeske yiledberiliin negedeinyd bolxo kolxoşuudta şilzen oroxo milioon olon tariaaşanda xyrtemeer ba oilgogdosotoi zam bolbol jrenxiid-şee koperaacada, ilangajaa xydøe azaxiin koperaacada bai-na geze Lenin yşşen baigaa. Manai orondo xydøe azaxiin xyşelte bolbol koperaacaa damazula socialişt baiguulaltida tariaaşadii elşylyxe zamaar, tyryşşer xudaldan tariaaxa talaar, hyyleerenb xydøe azaxiin produktanuudai yueberiliin talaar xydøe azaxiida kolektivizmiin xixii dam dunaş dam-zuulan oruulxa zamaar jabaxa jonotoi geze Lenin zaabariia-za baigaa. Proletariaadai diktatuura ba xydelmerişen angı tariaaşan xojoroi soxiuuzai baxada, tariaaşanda xandaxa talaar xydelmeriiji proletariaadta xangan ygtøed baxada, socialişt promiştennostiiin bil baxada,—zybeer organizovalagdanan, milioon olon tariaaşadii xanduulahan yiledberiliin koperaa-ca bolbol manai orondo xyşed dyren socialişt oobşşestvo baiguulxada tuha bolgon abza bolxo tiime arga zeşşegn myn, geze Lenin zaabarilahan belei.

1923 onduo aprelede paartiin XII sjeezd bolbo. Ene xadaa zasagii bolşşevii gydei abhanai hylydexi tyryşşin sjeezd baigaa, eneen deere Lenin xabaadalsaxa şadhangy. Ene sjeezd deere paartiin 38600 členyydhee tyloşegdehen şid-xexii goolostoi 403 delegaduud gexe gy, urda bolhon paartiin sjeezdiin hee yşeen xabaadalsaxa. Ede bolbol paartiin člen-yydei neliēn jixe procentiiji paartihaa g.şagada xyrgehen paartiin zergenyydei yrgelşelenşee baigaa seberleigii rezylştaad garza baigaa. Zyblexi goolostoi delegaduud 417 xyn baigaa.

Paartiin XII sjeezd bolbol hyyleinb statşaanuud ba bişeggyd soo ygtēhen Leninai byxi zaabarinuudii şidxeberi-nyd dotori, xaraada abba.

YRGEL ZELEL

Ene sjeedz bolbol neepiiji socialis poziicaa suxarilgan meteer, eehedinge poziicanuudilji kapitalizmda tušaan ygelgen meteer oilgoosodto kapitalizmi talxi doro oşoxilji durad-xagşad bygedede erid suud otpoor yge. Iime gehe durad-xalnuudilji Troockiin talabarigşad Raadek ba Kraasin gegşed tus sjeedz deere xehen baina. Edener bolbol xari gyrenei kapitalistnuudta xaira yrgel xeze, tedeneri konceesside promiştennostiin Soveed gyrenei ami nahanain şuxala baihan halbarinuudilji ygege geze duradxa baigaa. Edener bolbol Oktiaabriin revoliyyeer usadxagdahan caarska pravitelstviin yrynydiiji tylene geze duradxahan baigaa. Ede kapitulyaantska duradxalnuudilji paarti bolbol predaatelska duradxalnuud geşe geze tamagalan soxihon baina. Paarti bolbol konceessiin politikiiji xereglexehe arsaagyl gebeş, gansal Soveed gyrenei aştat baixa tilmenyyd halbarinuudta, tiimenyyd xemzeetegeer xereglexe baigaa.

Buxaarin, Sokolnikov xojor gadaadiin xudaldaanaai monopoliiji likvidaalca geze yşee sjeedziin urda tee duradxa hen. Ene duradxalan myn le eehedinge poziicii kapitalizmda ygege xerege neepiiji oilgohonoi rezyltaad baigaa. Lenin bolbol tixede Buxaariinji spekyllaantnuud, neepmanuud, kulaaguudilji arşalaşa geşeş geze şoolon tamagalan han jym. XII sjeedz bolbol gadaadiin xudaldaanaai monopoliiji xelberisegi baidalda gar xyreşediiji erid şuud halghan baina.

Sjeedz bolbol tariaşanda xandaxa talaar paartida yxelei politikiiji xolboorsolduulca gehe Troockiin hedelgede myn otpoor ygehen belei. Oron soomnai zize tariaşada azaxi n dilenxi baihan faaktiiji martaza bolxogy geze sjeedz zaahan baina. Promiştennostiin, eneentei sug xynde promiştennostiin xygzelte bolbol tariaşan maassanuudai intereestei xyndelgeşe bişe xarin tariaşan maassanuudai barisaatagaar, by-xi azalan arad zono intereestei xoxilodon jabaxa johotoi geze tus sjeedz şuxalaşan temdeglehen baina. Iime gehe şid-xe-berinyd bolbol tariaşan azaxiiji eksplaatcaalca zamaar promiştennostiiji baiguulca geze duradxa baihan ba proletariad tariaşan xojoroj sojuuzai politikiiji xerege azal deere mederedeggi baihan Troockiin urdahaa esergy siglylegdehen baigaa.

Troocki xadaa, myn xamta, olzo oldoggyi baina geed Pytilovske, Brianska ba busad metiin oboroonno uşaşanarai baihan tomo tomo zavooduudilji xaaxa geze duradxa. Sjeedz bolbol Troockiin ene duradxaliiji duraa gutan zirxeze xajahan belei.

Sjeedzede bişgeer bişeze oruulhan Leeninei duradxalaar XII sjeedz bolbol negedemel oorgin CKK—RKI baiguulba. Eneende xadaa: manai paartiin jedinstvooji haxixa, partiina

ba gyrenei discipliniji byxezyylexe, Soveed gyrenei apparadiiji ali bolxo argaar haizaruulca gehen jixexen xariusal-gat yrygenyyd daalgadahan baina.

Sjeedz bolbol nacionaalna asuudalda serjoozno anxaral tabihan baigaa. Tus asuudalaar nyxer Staalin doklaadçı baiba. Nyxer Staalin bolbol nacionaalna asuudal tuşaa manai politikiin ulaxoorondin udxaşanariiji şuxalaşan temdeglehen baina. Baruu ba zryn zygtexi daralagdahan araduud nacionaalna asuudalai ba nacionaalna darlaltiji lekvidiroval-xa jabadalai şid-xe-beritiin zişgeei Soveed Sojuuzda bathaniji xaraza bainad. Nyxer Staalin bolbol Soveed Sojuuzai araduudai xoorondoxi azaxin ba kyltyryne tegşe bişe baidaliiji likvidirovalxa talaar energitne xydelmeri jabuulxin şuxala baihiiji zaahan baina. Nacionaalna asuudaldaxi ykloonuudta—velikorysske soviniizm ba niutagat byryaazna nacionalizm-tal erid şuud temeselde byxe paartiiji urtalaba.

Tus sjeedz deere nacionaal-yklooniştuud ba nacionaalna yşeenxidei talaar barihan tedenei velikoderzaavna politika elirylen gargađahan baigaa. Tiixeyede gryziinske nacionaal yklo-niştuud—Mdivaani ba busad paartida esergy vestypaalahan baigaa. Nacionaal-yklooniştuud bolbol Zakavkazka federaa-ca baiguulgada esergy, Zakavkaziin araduudai xani baril-dalgilji byxezyylegde esergy baigaa. Tus yklooniştuud xadaa Gryzide baigaa bişe bişe nacionaalnostinuudta xanda-xadaa johotoi velikoderzaavna soviniştuud şingieer bejeje-bariza jabaa. Edener xadaa Tiflishe byxi gryziin bişe zoni-ji, ilangajaa armiaanguudilji sylen gargaza, gryziin exener gryziin bişe xynde xadamda gaxadaa gryziinske grazlaan-stvojaa gehen bolxo iime zakoon gargaba. Gryziinske nacio-naal-yklooniştuudilji Troocki, Raadek, Buxaarin, Skripnik, Rakovskii gegşed demzen baigaa.

Tus sjeedziin hyyler udanşgyi nacionaalna asuudal tu-şaa nacionaalna respublikenydei xydelmerilegşedei tuxai soveşcaani tatagdahan belei. Ene soveşcaani deere tataarska gryppe byryaazna nacionaliştuud—Syltan-Galiyev ba bu-sad, zybeeske gryppe nacionaal yklooniştuud—Faizylla Xodzaayev ba busad eliryylegden gargađahan baina.

Paartiin XII sjeedz bolbol xojor zil soo jabuulagdahan şine ekonomilceska politikiin rezyltaadnuudai itooguudilji gar-gaba. Ede itooguud bolbol esesei ilaltada sogtoi solbon ba etigelti naidaltai bolxobo.

„Manai paarti bolbol niaşta, onso negedengi, aguu jix-erjetilji dabaza garhan, yrgenoe delgedemel tugtalgaar uraşaa jabahan zandaa ylebe“,—geze tus sjeedz deere nyx. Staalin medvlehen baina.

(Yrge zelelen udaadaxi noomerto.)

POLIIT, GEGERELEI XYDELMERILEGŞEDEI SOVEŞCAANI

Jaruunin almagai ceentr deere ene dekaabriin 9-10 ai yder-nydyte, polit, gegeerelei xydelmerilegşedei almagai soveşcaani boloo. Ene soveşcaani deere aimag dotoroo polit gegeerelei xydelmeriin jamaraar jabuulagdaza baihan tuxai almagai gegeerelei tahagul erxilegşe nyxer Ignativ doklaad xe-be. Doklaadai hyyler 30 ga-ran xynydyt yge xelee. Yge xelegşed bolbol polit gegeerelei yşreedeeninydei xydelmeride baihan dutuu dundanuud ba aradai daisad—byryaazna - nacionaliştuudai xehen vreditelstve ba tereenei xoi-şolonilji şuud usadxa tuxai şangaar xelsebe.

Tereenhee gadana, myn za-rim kolxoozuudai tyryylegşedei polit gegeerelei xydelmeriiji kolxooz deere yrgenoe jabuulxin orondo, tereende haad xeze baidag jabadaluud tuxai xeled.

Zişeelxede, Jaruunin somonoi „Pyty-socializm“ kolxoozoi tyryylegşe nyx. Darmaajev bolbol kolxoozoiingoo klybiiji zadahan ba ulaan bulandaa ailiiji oruulad, klyt. maassovo xydelmeriiji byri jabuuldaggyi baina, myn tereşelen Kirovei neremzete kolxoozoi tyryylegşe Bilusov (Poperecna) ba Leeninei neremzete kolxooz xadaa klybyyde sklaad bol-good baina.

Gadana, Xoriin almagtai socialis soveynovaaniin doogovor batalxa geze xelsebed.

GATABOON.

D. Damdinov.

✓ SANIIN ULIGAMDA

„Suur, suur gyylen Sinexen sahii esxyylen Saniin uligamda sengyyxen Şurjuulan jabanam symoexen“

„Myngelig sahan kaltiruuxan Minii bejem zaluuhan Mynxe agaar tungalagxan Mynoe yder aglagxan.“

„Oruu gazar tabixadam Ozono gy halxin xasariim Omogorxog soxilono zyrxem Oromni jaagaa haixam!“

„Ulaa jagaan xasartainuud Yjeten olon bajartainuud Baha xazuugaaram“

„Baxatai şuumaina axiaad.“

„Altan zakoonoigoo haixanda Amaraa exetebdi barandaa, Aguu oronoigoo uuzamda Ajatail, sanaars jabaxa, — danda.“

„Suur, suur gyylen Sinexen sahii esxyylen Saniin uligamda sengyyxen Şurjuulan jabanam symoexen.“

Komsomool tyryylegşin zişee xydelmeri

Zakaamin. Jongorboin somsoveedei tyryylegşe, komsomolec nyx. Goon-çikov gegşe finansova ka n-paaniin 1938 onoi 4-dexi kvartalai plaaniiji ajaar de-kaabriin 1-nei yder 100 procent dyrggeşe şadaa. Eneenhee gadana, komsomolec Goonçikovi xydelmeriye zybeer ba ynexoe bolşevit johoer tabiza şalahana rezyltaadta finansova kampaaniin 1938 onoi 3-daxi kvartalai plaan Jon-gorboin somon deere 130 procent dyrggeşe, aimag soogoo tyry huurida garaan baina.

Myn ene somondo tariaş soxilgiin, gossemssyidiin busaalga g. m. xydelmeri-nyyid aimag soogoo ton tyryylen dyrggeşehen baina. Iime hain pokazaatels xadaa manai respublikin byxi somsoveedei tyry, legşene-rei xalan abxaar ooped myn.

MIITING BOLBO

Baigsa onoi dekaabriin 10-ai yder, Xoriin almagai ceentr deere xydelmerişt, abxaagşad ba hurguulxin uraşad, hurguşanar oloro sug-laraza, jevreeske pogroom tuxai miting xebe. Ene miting deere jevreeske pogroom tuxai mede self nyxer Stepanovhaa duulaad, faşis germaaniida ba bişe gyrenyyde bolzo baigaa jevreeske pogroom tuxai xeden nyxedyd yge xebe.

Dam. Zam.

Dekaabriin 19 el yder NKVD-gei toghotoor 21 zilei bolhomoi oido zoriulagdahan, Ul-an-Ydin partiina Soveed, profsojuuz a, komsomoolsko organiaacanuudai xabaadalgaatı bajarai zasedaani bolhon baina. Mux ilovoi foto.

G. Bazaanov

MOPR-oi organizaaciin xydelmeriiji hergeexe

Kabaanskiin almagtai dekaabriin 6-da MOPR-oi çleengyydei konference bolhon baina. Ene konferenceceni miin 19 xyn suglaa. MOPR-oi komiteed bolbol konferenceciji jaaralaar le taxaxaa bişe, jaçekanuudai xydelmeriiji haizaruulca tuxai uridşalan jyyş xeeği baina Komiteedei tyryylegşe Litvinei otçoodno doklaadhaa medexede, ene organizaaciin xydelmeri jix-e hulaar jabaa geze temdegle-xe xereget. Tereşelen doklaad-haans medexede, konferencec-n xadaa 4 zil soo bologgyi, myn 90 jaçekanuud bahanaa, 32 jaçekanuudiin ylehen ba myn ene organizaaciin zarim negen zoorin xeneerş gargaşalagda-hana dokymeentnyd ygei bai-xa jym.

Ende yge xelegşed bolbol jixenxidee komiteedei iime muu xydelmeriin tuxai johotoi kritike xeze şadaaggyi, iime deerehee konferencec-n xadaa ton doodo xemzeede yngeree.

Ene bolbol gentiin uşaral bişe, jyyb gexede, eneentei urda MOPR-oin komiteed bolbol yni udaan sag soo eldeb dai san elementnyydeer buzarlaga-dađ baihan deerehee eeriin-goe çleengyydiiji olxoo bolihon ba ene xydelmeriiji unagaah-baina. Tiixetei xamta almagai xytelberilexii organiaacanuud bolbol MOPR-oi organiaacaciin baidal tuxai bagaar anxaralaa tabihan baina geze temdeglexe şuxala.

Iime deerehee şine hungag-dahan xytelberin xadaa jaçekanuudilji şineer oioormilozo maassiin dunda maassova oil-guulamziin xydelmeri yrgenoe jabuulan, şine çleengyydiiji oloor xabaaduulan, jaçekanuud ta eeriingoe operatiivna xytel-beriiiji haizaruulca, MOPR-oi xydelmeriiji ton deede şatada tabixa johotoi.

V. BIRTAANOV—BMASR-ei Verxoovno Soveedei depytaad

Kolxoozno ustaaviiji xazagairuulca ba ebdexe jabadaltai erid temesexe

Kolxoozno zam bolbol şanga şadaltai, kyltyryne ba zoltoi xazagaltai azabaidaliiji tulaxiin ynen zam myn. Kolxoozniguud bolbol „kolxoozno baiguulalt-i delgeryylxin ba xuuşanaai baidahaa xyşed syløolegdehlin tula byxi arga bi“ geze Staalinai xeleheniiji hain medene.

Neereşji, 300 millioon garan gektaar gazar xadaa kolxoozuudta mynxede eedelexiins tula ygtehen baina. Soveed pravitelstvo bolbol kolxoozuudta bajan teexnikiji—xeden zuugaad miangaad traaktornuudilji, kombainanuudilji sloozno molotilkonuudilji ba xydee azaxin bişe bişe maşinanuudilji ygehen baina.

Ene teexnikin xyşe şadaliiji medereşlin tula iimenyyd ciif-nyydiiji xaraza yeje: kolxoozuudai poolinuud deere 367 miangan traaktornuud, 104 miangan kombainanuud, 67 miangan avtomobilnuud g. m. maşinanuud xydelmerilne; kolxoozno gazarai ploşçadiin 91,5 procenten maşina-traaktorna stançannuudaar eldyri-legdene.

Kolxoozno baiguulalta bolbol dereevnide xyşed ilahan ba ygeitei, jadaruu baidal usadxa-dahan baina. Ene xadaa kolxoozniguud-udaarniguudai il-doxi sjeedz deere batalagca-han, xydee azaxin arteeliin

ustaavai yndeheer ba gazariiji kolxoozuudta mynxede eedelexiins tula ygteheni yndeheer baiguulagdahan baina.

„Kolxoozno azabaidalai xelberisegi zakoon bolhon, xy-dee azaxin arteeliin zişee ustaaviiji batalan abalga bol-bol socialis xydee azaxin istooriido şine ba ton şuxala xudaha neehen baina. Ene gaxamşag dokymeentlin yge bygeden kolxoozno baiguulaltin byxi ooped xaraalag-dahan ba negedexegdehen baina.“ (Dekaabriin 3-nai „Praav-diin“ tyryy şeghee).

Stalinska ustaav bolbol deerevni şine oobşestvo baiguulgin yndehen zakoon, deede zakoon myn.

Iime deerehee, ene deede za-koon xadaa jamarşji xazaga-rigagygeer bejelyylegdehlin tylee byxi xyşee tabixa xereget. Gebeşji, xydee azaxin arteeliin stalinska ustaavai udxaxi, kolxoozuudai miitiin intereesydyiji kolxooznikuudai liçe-interesydyidei zybeer xoxil-duulxa tuxai nyx. Stalinalai za-baritiin udxa şanariiji Xoriin almagai xytelberilegşed bolbol xyşed oilgoogyi baina.

Kolxoozno ustaaviiji ebdex-şedtei erid temesexe tuxai SSSR-ei Sovnarkoomoi ba paartiin CK-ei togtoloi baihaar baitar, paartiin aikoomoi, aim-

gyisedkoomoi ba AZO goi xytelberilegşed bolbol ustaaviiji ebdexşedte, azalta ydernyyde, kolxoozuudai doxoodilji deşe-relyygeer bespeçneer xanda-dag baina. Xoriin almagai organiaacanuudai niyden doro baihan, xazuudaxi kolxoozuud-tan ustaaviiji bydylygeer xazagairuulagin faaktinuud yzegdene.

„Udaarnig“ kolxoozoi tyryy-legşin orologso Glaadixi Proxor bolbol xurialagin yje-de, eoree medeze, kolxooznica Radioonovai kolxoozhoor gargađan ba xamtiin suglaanai zyşeeerelgygeer ymşin azal-taniiji kolxoozdo abhan bai-ba baina. Glaadixi bolbol kolxoozhoor xynydyiji gargaxa ba kolxoozdo abxahaa gadana, kolxoozniguudta zerligeer xan-dahanşji haa, mynne boltorxariuusalgada xabaaduulagdaaggyi.

Xezenglin selsoveedei „Leen-in zam“ kolxoozoi revkomiitsa bolbol brigadir Sanzamiit-povei brigadiin zeriitne duta-hanaai tylee tereeniiji taban dab-xaraar sengiins toxozo tylyy-lze, ustaavai arban tabadaxi pyynktiiji xazagairuulhan baina.

Dunda-Xudanai somonoi, Ki-rovei neremzete kolxooz bolbol triijerei bartuul ebdebe geed, kolxooznig Rincinovai tugaltal ynteejlin bultaaza abhan baina. Tus kolxoozoi ene xerez xadaa

zakoonno bişe, jyyb gexede, zooride halanaar ba ezen bişeer xandahanda ondo xem-nyydy ustaavai johoer abtaxa baina. Kraa-na Partizaanat selsoveedei, Staalinai neremzete kolxoozoi tyryylegşe Maxaaloov bolbol xamtiin suglaanai zyşee-relgygeer eeriingoe dyde 3058 tyxerig mynye ygehen baina. Myn, Xylei selsoveedei „Roadnig“ kolxooz bolbol xy-nydyiji xylheer xydelgeheneit-gee tylee 20 mianga şaxuu ty-xerig mynye tylenen ba tede-niiji produktaar xangadag bai-gaa. Edeneins zarimaniin debitoornuud bolşoo.

Kaarl Maarksi ba Zdaano-vai neremzete kolxoozuud bolbol kolxoozniguudta 1936 onoi-n azalta ydernyyde xyrtehen myngiiji mynne xyrt tylyeggyi.

Xoriin almagai kolxoozuudta yşeed ba otçoodnost ton muu tabigdahan deereheens debitoornuud jixe olon baina. Zişeelxede, „Leenin zam“ kolxoozdo yritei, kolxoozoi bişe xynydy olon gebel: Symara-koov—vetpeelşer—56 tyx., Xoriin ROM-oi tylyegge Dan-zaanov—170 tyx., Balsanbaa-jev—uçaskovoi inspektor—647 tyx. yritei g. m. Ene nyxed bolbol produkktiiji kolxoozoi sen-geer abxahaa gadana, tylyber-iggygeer abza, kolxoozniguudai azalta ydernyyde sengiiji doo-şoruulag baigaa.

Gebeş, Xoriin almagai zarim kolxoozniguudai antikolxoozno xerez gargaza başaşji haane,

tedene otpoor yge edeggyi. Zi-şeelxede, „Kraasna Partizaan“ kolxoozoi kolxoozniguud Gam-baaloov G. ba Sodnomilov Mandargaşa gegşed kolxoozoi sabşalangilji kolxoozno maşiniiji xeregleşe sabşada, ene ybehee mynne xudaldaza bai-na. Tiixeden, tus kolxooz mal-daa tezeeler dutamag baixa jym.

„Kolxoozniguudilji gargalgilji xorişoo tuxai“ SSR Sojuuzai Sovnarkoomoi ba BK(b) Paartiin Centraalna Komiteedei togtol bolbol xydee azaxiin arteeliin stalinska ustaaviiji nariar saxixin xereget ton jixe udxaşanarai baina. Ene tog-tool xadaa kolxoozniguudai er-xiiji xabşagşad ba kolxoozniguudilji jamarşji motiivgygeer kolxoozhoo gargaşad geşe metiin, ustaaviiji xazagairuulag-şadta te nesexede zoriulagda-han baina.

Soveed pravitelstvo ba BK (b) Paartiin CK bolbol jamarşji şaltagaanaar kolxoozuudilji se-berlexe jabadaliiji xorişon bai-na. Gebeş, kolxoozniguudal dunda yşee disciplinirovanna bişe, geegdeze jabahan zon-guud bi baina. Teed, tedeniiji administratiivna baalagin xem-zeeger—seherlelgeer ba garga-lgaar bişe, xarin xydee azaxin arteeliin ustaaviiji nariar sa-ziza, egeel tyryyşeer oilguu-

Redaaktoriiji tyr orologso D. CEREMPILOON.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, Цен просвещения 19. Телефоны редакц ии: редактора 3—44, отв. секретаря 3—23, с. х. отдела 7—55, промолдел. 6—07.